# Litteratur.

*Monographie der europäischen Arten der Gattung Cryptophagus Herbst.* Mit besonderer Berücksichtigung der Morphologie des männlichen Kopulationsorgans. Von Nils Bruce. Mit 98 Figuren, 17 Tafeln und 8 Karten (Acta zool. fenn. 20 edidit Societas pro fauna et flora fennica. Helsingforsiæ 1936). 165 sidor.

Det är nu en del år sedan min vän Nils Bruce tillfrågade mig vilket av våra coleoptersläkten jag ansåge vara det mest kritiska och därför i behov av revision. Han ville pröva genitaliekontrollmetoden och ha ett så svårt objekt som möjligt för densamma. Det fanns ju en del att välja på, men jag föreslog särskilt *Cryptophagus,* ett släkte, om vilket undertecknad och framl. Axel Frisendahl voro eniga att det mer än något annat gäckade bemödandena att komma till klarhet vid bestämningen. Det fanns alltid en rest av individ, för vilka man måste sätta frågetecken, då man med användande av bestämningstabeller eller beskrivningar av släktets arter i handböcker eller specialarbeten över släktet sökte komma till rätta. Min tro var, att svårigheterna orsakades av arternas stora variationsbredd.

Bruce begynte arbetet med att söka utreda släktets europeiska arter, och jag fick under tiden tillfälle följa detta arbete samt få del av de resultat, till vilka han genom penisundersökning kom. Ehuru resultaten snart nog visade sig i vissa fall vara överraskande och innebära ändring av den gängse artuppfattningen inom släktet, tvivlade jag icke på att penispreparaten och bilderna, vilka förelades mig, avslöjade sanningen. Bruce arbetade vidare med undersökning av ej alltid lättanskaffade typer, genomgick, fortfarande tillämpande genitalpreparationsmetoden, material ur samlingar från olika håll, enskilda och offentliga här hemma och från utlandet, tecknade och fotograferade, och slutligen sammanfattade han resultaten av sina fleråriga undersökningar i föreliggande monografi.

Då jag nu har denna i min hand, må det icke förtänkas mig om med beundran för det vetenskapligt metodiskt genomförda verk som Bruce åstadkommit blanda sig känslor av personlig glädje över att i alla fall på sätt och vis ha del i detta arbete, om också denna del egentligen endast består av de få raderna i ett brev som hänvisade på släktet *Cryptophagus.* Utan dessa rader hade kanske icke denna monografi kommit till, detta resultat av dagars och nätters tålamodsprövande arbete, som ingen samvetsgrann coleopterolog kan förbigå, om han vill vara trygg för att *Cryptophagus*-ex. i samlingen motsvara namnen på namnlapparna.

Såsom i monografiens förord angives, ligger till grund för de resultat som Bruce framlägger i sitt arbete revisionen av ett till omkring

13,000 ex. uppgående material, av vilket betydligt över 1,000 genitalundersökts. Då B. anser sig på grundval av sina undersökningar kunna hävda, att genitalieundersökning är det enda medlet att komma till säker identifiering av detta släktes arter, har han ovedersägligen en stark grund för denna åsikt, nämligen ett mycket omfattande undersökningsmaterial.

Såsom Bruce framhåller, erbjuder *Cryptophagus*-arternas enformighet med hänsyn till habitus och färg stora svårigheter vid bestämningen, svårigheter som dock skulle kunna övervinnas, om arterna uppvisade konstanta yttre karaktärer. Så är det emellertid ej, utan de flesta arterna variera mycket starkt även med avseende på de i de brukliga handböckerna så utslagsgivande karaktärerna, såsom halssköldens måttförhållanden, halssköldstandens läge, behåringen, punkturen o. s. v. Mycket belysande för de svårigheter, vilka möta vid bestämningen av släktets arter, ej minst på grund av beskrivningarnas mångtydighet eller knapphet, är den »felbestämningstabell», som B. uppgjort. Den upptager oriktigt bestämda *Cryptophagus*-arter ur museisamlingar, alltså sådana som bestämts av skolade coleopterologer. Det framgår av tabellen, att omkring 10 procent av materialet felbestämts. Detta är ju nedslående, men B. kan efter sina ingående studier skänka den intresserade den trösten, att har man väl genom genitalieundersökning kommit till en bestämd uppfattning om resp. arters habitus, så torde felbestämningar bli mera sällsynta.

Den grund, som B. vid sina undersökningar byggt på, är det hanliga organets morfologiska konstans. Resultaten skulle emellertid i många fall sväva i luften, om icke utgångspunkten vore typundersökning, i detta fall nödvändigare än vanligt, då många av de här berörda arterna antingen äro mycket ytligt beskrivna, medan beskrivningarna på andra äro så detaljerade, upptagande oväsentliga karaktärer, att helhetsbilden går förlorad. De av B. undersökta typerna och cotyperna äro 61, därav 40 ha genitalieundersökts. Åtskilliga typer ha tyvärr icke stått att anskaffa.

Vid preparationen har B. efter att ha kokat oedeagus i kalilut använt sig av fixering i glyceringelatin. Torrpreparation är utesluten, alldenstund organet i fråga är så svagt kitiniserat, att det genast efter upptagning ur kaliluten skrumpnar, om det ej överföres i vätska. Vid torrpreparation utan kokning kunna muskelrester vanligen ej avlägsnas.

Bruce anser sig på grundval av dessa genitalieundersökningar kunna uttala, att genitaliekaraktärerna i regel så klart utmärka arten, att identifiering efter preparationen icke erbjuder svårigheter. Det märkliga är, att närstående arter alltid ha olika peniskaraktärer, medan habituellt tydligt skilda arter kunna ha ganska lika genitalia. Detta framgår även av de penisteckningar som B. utfört och låtit reproducera i sitt arbete. Dessa teckningar omfatta alla de arter, av vilka hanexemplar stått till förfogande. De skänka arbetet dess kanske mest be-

tydande, positiva värde. Trots den osäkerhet som måste vidlåda varje försök till bestämning utan hänsynstagande till genitaliernas byggnad hos de olika arterna, har författaren också uppgjort en bestämningstabell, varvid han särskilt använt sig av formen på halsskölden och dess framhörn, vilken han anser vara de bästa yttre artkaraktärerna. Bestämningen underlättas här genom teckningar av framkroppen hos alla de 98 behandlade arterna, vilka dessutom, med undantag av två, återgivas i fotografisk reproduktion.

Här kunna icke i detalj återgivas de resultat, till vilka B. genom sina undersökningar kommit med hänsyn till varje art. Endast några mera iögonenfallande och betydelsefulla artfrågor böra framhållas. Då det gäller ett så artrikt och av ovannämnda skäl svårbehandlat släkte som *Cryptophagus,* är man tacksam för de fall, då en undersökning kan leda till reduktion av artantalet. Det har beträffande *Cryptophagus* i någon mån varit fallet. Förutom att en hel del synonymifrågor blivit klarlagda, har, vad nu gäller arter inom vårt område, visshet vunnits, att *C. trapezoidalis* J. Sahlb. är = *angustus* Gglb. (d. v. s. *parallelus* Thoms.), *validus* Kr. har visat sig få sättas som synonym till *lapponicus* Gyll., *umbratus* Er. har befunnits icke kunna hållas isär från *distinguendus* Sturm, vilket senare namn blir det gällande, *norvegicus* J. Sahlb. sammanfaller med *setulosus* Sturm. Men mot denna reduktion står en rätt betydande ökning av arter inom det fennoskandiska området. Nya, av Bruce uppställda arter, äro: *lindbergorum* (Sydfinland), *intermedius* (Danmark), *confusus* (Finland, Norge och Ridön i Mälaren), *pseudodentatus* (hela Europa och som oftast felaktigt uppfattad som *pallidus* Sturm och som den även hos oss funna *dentatus* Hbst).

Bruces monografi är resultatet av ett respektingivande arbete. Förmånen med ett arbete av detta slag är, att dess värde kan kontrolleras. Det står coleopterologerna fritt att genom genitaliepreparation av sina *Cryptophagus* var i sin mån utföra denna kontroll, och de av B. preparerade typerna finnas ju i resp. museer. De coleopterologer som genomarbeta *Cryptophagi* i sina samlingar medels genitaliepreparation och med ledning av Bruces arbete, skola säkert nödgas företaga en hel del ändringar och omplaceringar i sin samling. Och det blir alltmer tydligt, att inom dylika kritiska släkten kan faunisten icke längre med vidare mått av säkerhet använda sig av okontrollerade fynduppgifter.

Det är att hoppas, att Bruce ej förtröttas utan fortsätter med sitt trägna coleopterspecialarbete, så att hela världs- eller åtminstone den paläarktiska faunan av släktet *Cryptophagus* inryckes i hans undersökningar och blir utredd samt beskriven enligt de i föreliggande monografi givna riktlinjerna.

Örebro i april 1937.

*Anton Jansson.*